Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 8. septembrī[1]

Lieta C-584/15

Glencore Céréales France
pret
Etablissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer)

(Tribunal administratif de Melun (Melēnas Administratīvā tiesa, Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Nepamatoti izmaksāta atbalsta atgūšana — Uzkrātie procenti — Noilguma termiņš — Termiņa sākums — Termiņa pārtraukšana — Maksimālais termiņš

1. Noilgums ir viens no klasiskajiem tiesību institūtiem, kas neskarts ir izturējis laika pārbaudi. Nešaubīgi tieši tādēļ Karls Fridrihs fon Savinjī jau 1841. gadā teica, ka tas ir "viens no svarīgākajiem un labvēlīgākajiem tiesību institūtiem"[2]. Ņemot vērā šīs lietas apstākļus, varētu piebilst, ka tas ir arī viens no tiesību institūtiem, kura piemērošanā rodas vislielākās grūtības.

2. Uzņēmumam *Glencore Céréales France* (turpmāk tekstā – "*Glencore*") bija jāatdod Francijas kompetentajai iestādei, kas ir atbildīga par atbalstu eksporta jomā, nelikumīgi saņemtās summas. Kad minētā iestāde vēlāk tai pieprasīja samaksāt attiecīgos procentus par atmaksājamo summu, *Glencore* atsaucās uz noilgumu, tostarp apgalvojot, ka procentu summa nebija norādīta galvenā parāda prasījumā.

3. Tā kā eksporta atbalsts nāca no Eiropas fondiem, strīds kaitē Savienības finanšu interesēm, kas ir Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95[3] priekšmets un kas ir horizontālais tiesiskais regulējums krāpšanas apkarošanai. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par procentu parādu tagad ļaus niansēt jau tā plašo judikatūru par šī tiesību akta citiem aspektiem.

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

2 — "Die Klagverjährung gehört unter die wichtigsten und wohlthätigsten Rechtsinstitute". No: *System des heutigen römischen Rechts*, 5. sēj, Berlīne, 1841, 272. lpp.

3 — Padomes 1995. gada 18. decembra Regula par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.).

I – Atbilstošās tiesību normas

A – *Savienības tiesības*

1) Regula Nr. 2988/95

4. Tās preambulas ceturtais un piektais apsvērums skan šādi:

“tā kā, lai efektīvi apkarotu krāpšanu, kas kaitē Kopienu finansiālajām interesēm, visās Kopienas politikas jomās jāievieš vienots tiesību normu kopums

tā kā šai regulai atbilstošajos nozaru noteikumos paredzēta nelikumīga rīcība un ar to saistītie administratīvie pasākumi un sodi”.

5. Preambulas devītajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā Kopienas pasākumi un sodi, kas paredzēti saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem, ir palīdzības sistēmu sastāvdaļa; tā kā sodu konkrētie mērķi [sodiem ir konkrēti mērķi] [..]; pasākumu iedarbība jānodrošina ar Kopienas noteikumu tūlītēju piemērošanu [..]”.

6. 1. pantā sadaļā “Vispārēji principi” ir noteikts:

“1. Eiropas [Savienības] finansiālo interešu aizsardzībai ar šo tiek pieņemti vispārīgi noteikumi par vienveida pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem.

2. “Pārkāpums” nozīmē [Savienības] tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no [Savienības] vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus.”

7. Saskaņā ar 3. pantu:

“1. Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža. [..].

Ja pārkāpums ir nepārtraukts vai vairākkārtējs, noilguma termiņš sākas dienā, kad pārkāpums beidzies. [..]

Noilguma termiņu pārtrauc kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

Tomēr noilgums iestājas ne vēlāk kā dienā, kad pagājis laiks, kas divreiz ilgāks par noilguma termiņu un kurā kompetentās iestādes nav uzlikušas sodus, izņemot gadījumus, kad administratīvā lieta pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punktu.

2. Administratīvā soda lēmuma izpildes termiņš ir trīs gadi. [..]

Termiņa pārtraukšanu un atlikšanu regulē attiecīgie dalībvalstu noteikumi.

3. Dalībvalstis patur iespēju piemērot termiņus, kas ir ilgāki par attiecīgi 1. un 2. punktā paredzētajiem.”

8. Tās 4. pantā ir noteikts:

"1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

— uzliekot pienākumu samaksāt vai atmaksāt summas, kas nav samaksātas vai ir nelikumīgi saņemtas,

[..]

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus, un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

[..]"

2) Nozares noteikumi

a) Lauksaimniecības produktu eksporta kompensācijas

9. Komisijas 1987. gada 27. novembra Regulu (EEK) Nr. 3665/87, ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem [4], atcēla ar Komisijas 1999. gada 15. aprīļa Regulu (EK) Nr. 800/1999 [5], tomēr pamatlietas apstākļiem tā ir piemērojama *ratione temporis* redakcijā pēc grozījumiem, kas tika ieviesti ar Regulu (EK) Nr. 495/97 [6].

10. Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktā ir paredzēts:

"[..] nepamatotas kompensācijas izmaksas gadījumā labuma guvējs atlīdzina nepamatoti saņemtās summas, kas ietver jebkuru soda maksājumu, kurš piemērojams, ievērojot 1. punkta pirmo daļu, un procentus, kuri aprēķināti par laiku no maksājuma datuma līdz atlīdzināšanas datumam. [..] Tomēr:

[..]

b) ja nodrošinājums ir atbrīvots, tad labuma guvējs samaksā to nodrošinājuma daļu, kas būtu atsavināta un kam pieskaitīti procenti, kuri aprēķināti no datuma, kad nodrošinājums tika atbrīvots, līdz dienai pirms maksājuma dienas.

[..]" [Neoficiāls tulkojums]

b) Intervences produktu sistēmas pārbaude

11. Lai arī Komisijas 1992. gada 16. oktobra Regula (EEK) Nr. 3002/92, kas nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus intervences produktu izmantošanas un/vai galamērķa pārbaudei [7], tika atcelta un to aizstāja ar Komisijas 2009. gada 24. novembra Regulu (EK) Nr. 1130/2009 [8] ar tādu pašu nosaukumu, tā tiek piemērota pamatlietas apstākļiem *ratione temporis* redakcijā pēc grozījumiem, kas tika ieviesti ar Komisijas 1996. gada 26. aprīļa Regulu (EK) Nr. 770/96 [9].

4 — OV L 351, 1. lpp.

5 — Ar faktiski identisku nosaukumu (OV 1999, L 102, 11. lpp.).

6 — Komisijas 1997. gada 18. marta Regula, ar kuru groza Regulu Nr. 3665/87 un Regulu (EEK) Nr. 3719/88, ar ko nosaka sīki izstrādātus kopējus noteikumus, kas jāievēro, piemērojot importa un eksporta licenču un iepriekš noteiktas kompensācijas sertifikātu sistēmu lauksaimniecības produktiem (OV 1997, L 77, 12. lpp.).

7 — OV 1992, L 301, 17. lpp.

8 — OV 2009, L 305, 5. lpp.

9 — OV 1996, L 104, 13. lpp.

12. Saskaņā ar Regulas Nr. 3002/92 5.a panta 1. punktu:

"1. Ja pēc pilnīga vai daļēja 5. pantā minētā nodrošinājuma atmaksas tiek konstatēts, ka produktu izlietojums un/vai galamērķis pilnīgi vai daļēji neatbilst paredzētajam, [..] dalībvalsts kompetentā iestāde [..] liek [..] uzņēmējam samaksāt summu, kas atbilst nodrošinājuma summai, kāda būtu konfiscēta, ja neizpildīšana būtu ņemta vērā pirms nodrošinājuma atmaksas. Šai summai pieskaita procentus, ko aprēķina no atmaksas dienas līdz dienai pirms samaksas.

Iepriekšējā daļā minētā summa, ko saņem kompetentā iestāde, ir atlīdzinājums par nepamatoti piešķirtajām ekonomiskajām priekšrocībām."

B – *Francijas civiltiesības*

13. Ar 2008. gada 17. jūnija Likumu Nr. 2008-561 [10] tika ieviests jauns vispārējo tiesību noilguma regulējums, kas ir iekļauts Civilkodeksa 2224. pantā, saskaņā ar kuru:

"Personiskās prasības vai īpašuma prasības noilgst piecos gados no brīža, kad tiesību turētājs ir uzzinājis vai tam bija jāuzzina fakti, kuri ļauj šīs tiesības īstenot".

II – Pamatlietas rašanās fakti

14. 1999. gada 26. maijā sabiedrība *Glencore* ieguva sertifikātu, ar kuru tai tika atļauts eksportēt 3300 tonnas nefasētu iesala miežu, saņemot par to Kopienu kompensācijas maksājumus.

15. Muitas administrācija, veicot pārbaudi, konstatēja, ka tika pārkāpti noteikumi par labības iekraušanu kuģos, kas paredzēti tās eksportam; *Office national interprofessionnel des céréales* [Valsts starpnozaru labības birojs] [11] izdeva pieprasījumu par parādu iekasēšanu no *Glencore* EUR 93 933,85 apmērā, kas tika paziņots 2004. gada 25. februārī [12].

16. Laikposmā no 2000. gada maija līdz septembrim *Glencore* parakstīja eksporta deklarācijas par 43 630,130 tonnām parasto kviešu.

17. Muitas administrācija konstatēja, ka tika pārkāpti noteikumi par labības uzglabāšanu pirms tās eksporta, tādēļ Valsts starpnozaru labības birojs 2005. gada 30. novembrī izdeva trīs pieprasījumus par parādu iekasēšanu attiecīgi par summām EUR 113 685,40, EUR 22 285,60 un EUR 934 598,28. Tas tika paziņots *Glencore* ar 2006. gada 5. janvāra vēstuli.

18. Kad *Glencore* bija nesekmīgi tiesas ceļā apstrīdējusi pieprasījumus par parādu iekasēšanu, ar kuriem tiek atprasīts nelikumīgi saņemtais Kopienu atbalsts, tā pieprasītās summas samaksāja 2010. gada 6. aprīlī (par saņemto atbalstu iesala miežu eksportam) un 2010. gada 27. septembrī (par saņemto atbalstu parasto kviešu eksportam).

10 — *Loi portant réforme de la prescription en matière civile* (Likums par civiltiesiskā noilguma reformu, 2008. gada 18. jūnija *JORF* Nr. 141, 9856. lpp.).

11 — Valsts starpnozaru labības birojs, kas šobrīd ir iekļauts *FranceAgriMer*, bija valsts iestāde, kuras uzdevums bija veicināt sadarbību starp lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēm, nodrošināt zināšanas par tirgiem un tirgu organizāciju, kā arī pārvaldīt valsts un Savienības atbalstu.

12 — Šo summu veidoja EUR 60 026,91 kā eksporta kompensācijas atlīdzināšana, EUR 30 013,46 kā sods 50 % apmērā no atlīdzināmās summas un EUR 3 893,48 kā sods 15 % apmērā.

19. 2013. gada 16. aprīlī *FranceAgriMer*[13] pieprasīja *Glencore* samaksāt summu EUR 289 569,05 apmērā, kas ir procenti no nepamatoti samaksātās parasto kviešu eksporta atbalsta summas[14]. Šim lēmumam bija pievienots jauns 2013. gada 12. aprīļa pieprasījums par parādu iekasēšanu par attiecīgajām summām, kas tika paziņots ar 2013. gada 16. aprīļa vēstuli.

20. *Glencore* prasīja iesniedzējtiesai atcelt 2013. gada 16. aprīļa lēmumus un 2013. gada 12. aprīlī izdoto pieprasījumu par parādu iekasēšanu, apgalvojot, ka Savienības tiesību aspektā ir iestājies procentu prasījuma noilgums saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmo un ceturto daļu.

III – Uzdotie jautājumi

21. Tā kā ir nepieciešams interpretēt Regulas Nr. 2988/95 3. pantu, *Tribunal administratif de Melun* (Melēnas Administratīvā tiesa, Francija) nolēma uzdot Tiesai prejudiciāla nolēmuma sniegšanai šādus jautājumus:

"1) Vai no 2012. gada 9. marta sprieduma lietā C-564/10 [..] *Pfeifer & Langen* [..] var secināt, ka Regulas Nr. 2988/95, ar ko [Savienības] tiesībās nosaka noilguma režīmu, 3. pants ir piemērojams pasākumiem attiecībā uz procentu maksājumu, kas ir veicams, piemērojot Regulas [..] Nr. 800/1999 52. pantu un Regulas [..] Nr. 770/96 5.a pantu?

2) Vai ir jāuzskata, ka procentu prasījums izriet no "nepārtraukta vai vairākkārtēja pārkāpuma" rakstura, kas beidzas galvenā parāda samaksas dienā, un tādējādi līdz šai dienai tiek pārcelta noilguma sākuma diena?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, vai par noilguma sākuma dienu ir jānosaka diena, kad tika izdarīts pārkāpums, par kuru radās galvenais parāds, vai arī to var noteikt tikai kā atbalsta vai nodrošinājuma maksājuma dienu, kas atbilst dienai, no kuras sāka aprēķināt minētos procentus?

4) Vai, piemērojot ar Regulu Nr. 2988/95 paredzētos noilguma noteikumus, ir jāuzskata, ka ikviens akts, kas pārtrauc noilgumu attiecībā uz galveno parādu, pārtrauc arī noilgumu attiecībā uz procentiem, lai arī tie nav minēti lēmumos par noilguma pārtraukšanu saistībā ar galveno parādu?

5) Vai noilgums iestājas tad, kad ir sasniegts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā paredzētais maksimālais termiņš, ja šajā termiņā maksātāja iestāde prasa atlīdzināt nepamatoti izmaksāto atbalstu, neprasot vienlaicīgi samaksāt procentus?

6) Vai ar valsts tiesībās paredzēto piecu gadu noilguma termiņu, kas Civilkodeksa 2224. pantā ir ieviests ar 2008. gada 17. jūnija Likumu Nr. 2008-561, attiecībā uz noilgumiem, kas vēl nebija iestājušies šī likuma spēkā stāšanās dienā, varēja aizstāt Regulā Nr. 2988/95 paredzēto četru gadu noilguma termiņu, piemērojot minētās regulas 3. panta 3. punktā paredzēto izņēmumu?"

IV – Tiesvedība Tiesā

22. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika reģistrēts 2015. gada 11. novembrī.

23. *Glencore*, Francijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus Tiesas statūtu 23. panta otrajā daļā noteiktajā termiņā un piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 9. jūnijā.

13 — "Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer" [Valsts zemkopības un jūras produktu birojs], iestāde, kura ir pārņēmusi Valsts starpnozaru labības biroja saistības (skat. šo secinājumu 11. zemsvītras piezīmi).

14 — No tiem EUR 263 503,05 bija par samaksāto atbalstu parasto kviešu eksportam un EUR 26 066 par samaksāto atbalstu miežu eksportam.

V – Vērtējums

A – *Sākotnējie apsvērumi*

24. Man šķiet atbilstoši sākt ar precizējumu, kas palīdz saprast (nepietiekami skaidro) šī strīda galvenās tiesību normas, Regulas Nr. 2988/95 3. panta, redakciju. "Lietas noilguma termiņa" [15] jēdziena lietojums šī panta 1. panta pirmajā daļā var maldināt. Pretēji tam, kā varētu šķist, runa nav par "lietas" noilguma termiņu [16], bet gan par termiņu, kurā ir īstenojamas tiesības (šajā gadījumā – iestādes tiesības) atgūt to, ko tā nepamatoti samaksāja sabiedrībai, kas saņēma Eiropas budžeta līdzekļus.

25. Ir vērts atkārtot, ka noilguma termiņš ir saistību izbeigšanas veids (vai, ja vēlaties, prasījumu izbeigšanas veids, kas nav tikai tiesību procesuāla izmantošana), kas ir šo tiesību īpašnieka noteikta laika posma bezdarbības sekas. Regulas Nr. 2988/95 3. pantā iestādei ir noteikts maksimālais četru gadu termiņš (kas var būt arī ar pārtraukumiem) kopš pārkāpuma konstatēšanas, lai atgūtu no saimnieciskās darbības subjekta tā nelikumīgi saņemtās summas. Atkārtošu, ka tieši atmaksas prasījuma tiesības izbeidzas, ja tās nav īstenotas četru gadu laikā.

26. Vietā ir arī otrs apsvērums. Kompetentajai iestādei ir četru gadu termiņš, lai rīkotos saistībā ar iespējami veikto pārkāpumu, un tās rīcība var: a) pārtraukt termiņu ar jebkuru lēmumu lietā, kurā ir pietiekami precīzi minētas darbības, uz kurām ir attiecināmas aizdomas par pārkāpumiem [17], nosakot maksimālo astoņu gadu termiņu lēmuma pieņemšanai [18], vai b) pieņemt lēmumu, kurā ir paredzēts Regulas Nr. 2988/95 4. pantā noteiktais administratīvs pasākums vai kāds no tās 5. pantā noteiktajiem sodiem.

27. Mans trešais un pēdējais sākotnējais apsvērums ir par faktu, kas tika apspriests tiesas sēdē un kam, lai arī tas nav izsecināms no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, var būt nozīme šī strīda atrisināšanā: Francijas valdība nepārprotami apstiprināja, ka tās iestāžu prakse līdz 2010. gadam bija neprasīt procentu samaksu gadījumos, kad tiek atgūts Kopienu [Savienības] atbalsts atbilstoši šiem pamatiem [19].

B – *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

1) Lietas dalībnieku apsvērumi

28. Trīs lietas dalībnieces, kas ir iesniegušas savus argumentus, vienprātīgi ierosina uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt apstiprinoši.

15 — Šis pēdējais jēdziens turklāt ir neskaidrs jebkurā no aplūkotajām valodu versijām ("poursuites" franču valodas versijā; "proceedings" angļu valodas versijā; "Verfolgung" vācu valodas versijā; "azioni giudiziarie" itāļu valodas versijā; "vervolging" nīderlandiešu valodas versijā; "procedimento" portugāļu valodas versijā un "vidta åtgärder" zviedru valodas versijā), un iespējams, ka to būtu vēlams aizstāt ar citu jēdzienu, kas ir atbilstošāks administratīvajai videi, kurā darbojas regula.

16 — Procesam (vai lietai) nav piemērojams noilguma termiņš, bet gan beigu termiņš.

17 — Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen* (C-52/14, turpmāk tekstā – "*Pfeifer & Langen II*", EU:C:2015:381), 46. punkts.

18 — 2015. gada 3. septembra sprieduma *Sodiaal International* (C-383/14, EU:C:2015:541) 26. punktā ir paplašināta 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā paredzētā astoņu gadu noilguma beigu termiņa piemērošana administratīviem pasākumiem šīs pašas Regulas 4. panta izpratnē.

19 — 2010. gada 8. aprīlī *FranceAgriMer* nosūtīja paziņojumu visiem nozares uzņēmumiem, informējot tos par tās politikas maiņu attiecībā uz procentiem.

29. *Glencore* un Francijas valdība uzskata, ka spriedumā *Pfeifer & Langen*[20] Tiesa bija netieši, bet saistoši[21] atzinusi, ka tad, ja procenti tiek aprēķināti atbilstoši diviem Savienības tiesību noteikumiem[22], Regulā Nr. 2988/95 norādītais noilguma termiņš tiek piemērots galvenā parāda procentu iekasēšanai.

30. Komisija uzskata, ka no Regulas Nr. 2988/95 4. panta 2. punkta neizriet, ka procentu samaksas prasījums ir viens no administratīvajiem līdzekļiem, kas ir pielietojams pārkāpuma gadījumā. To samaksa ir tieši paredzēta Savienības atvasinātajās tiesībās un ietekmē tās finanšu intereses.

31. Turklāt Komisija piebilst, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā ir noteikta minimāla harmonizācija, lai garantētu, ka Savienības finanšu interešu aizsardzības līdzekļiem netiek piemēroti īsāki noilguma termiņi nekā regulā noteiktie.

2) Vērtējums

32. Iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai spriedumu *Pfeifer & Langen I*[23] var interpretēt *a contrario sensu*. Ja to var šādi interpretēt, tad tā lūdz atbildi uz pārējiem jautājumiem, jo pamatlietā procentu maksājums izriet no Savienības nozaru tiesību normām.

33. Spriedumā *Pfeifer & Langen I* Tiesa apgalvoja, ka Regula Nr. 2988/95 nebija piemērojama, jo konkrētajā gadījumā procenti neizrietēja no Savienības tiesību normas, bet gan no citām – valsts tiesību normām. Ir loģiski un saprātīgi, ka iesniedzējtiesa vēlas pārliecināties, vai no minētā sprieduma *a contrario sensu* ir secināma minētās regulas piemērošana.

34. Es piekrītu šīs lietas dalībniekiem, ka iesniedzējtiesas piedāvātais secinājums ir pareizs.

35. Šis secinājums ir pamatojams, no vienas puses, ar Regulas Nr. 2988/95 4. panta 2. punktu (nelikumīgi iegūto labumu atgūšanai vajadzības gadījumā ir pierēķināmi procenti) un, no otras puses, ar spriedumu *Pfeifer & Langen I*, kurā ir minēti iespējami pastāvoši Savienības nozaru noteikumi, kas paredz procentu iekasēšanu[24]. Pēdējā minētajā gadījumā būtu piemērojami šīs regulas 3. panta 1. punkta noteikumi. Turklāt no sistēmiskās iztulkošanas viedokļa šajā pašā teikumā ir skaidri norādīts[25], ka 3. panta noilguma režīms nav paredzēts piemērošanai procentu parādiem, kuri ir paredzēti saskaņā ar valsts tiesībām, nevis saskaņā ar Savienības nozares tiesisko regulējumu.

36. Tādējādi paša sprieduma *Pfeifer & Langen I ratio decidendi* ir ietverti elementi, kas ataino Tiesas nostāju: ja pastāv Savienības nozares noteikumi, saskaņā ar kuriem ir iekasējami procenti (kas pievienoti atgūtajām uzņēmumu nelikumīgi no Savienības budžeta saņemtajām summām), principā ir piemērojamas Regulas Nr. 2988/95 3. panta normas par noilgumu.

37. Piemērojot šo noteikumu pamatlietā un ņemot vērā, ka Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktā un Regulas Nr. 3002/92 5.a pantā ir paredzēta procentu iekasēšana (attiecīgi eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanas lauksaimniecības produktiem vai intervences produktu izmantošanas vai galamērķa pārbaudes jomā), bet nevienā no nozarēm nav pieņemti speciāli noteikumi par noilgumu, šādai [procentu] iekasēšanai ir piemērojams vispārējais vai starpnozaru tiesiskais regulējums, proti, Regulas Nr. 2988/95 3. pants.

20 — Spriedums, 2012. gada 29. marts, C-564/10 (turpmāk tekstā – "spriedums *Pfeifer & Langen I*", EU:C:2012:190).

21 — Norāda sprieduma *Pfeifer & Langen I* 42. līdz 47. un 50. punktu.

22 — Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punkts un Regulas Nr. 3002/92 5.a pants.

23 — Atbilstoši šim spriedumam Regulas Nr. 2988/95 3. pantā noteiktais noilguma termiņš galvenā parāda iekasēšanai par nelikumīgi saņemta Savienības budžeta labuma atlīdzināšanu nav piemērojams no šī parāda izrietošajiem procentiem, ja tie neizriet no Savienības tiesībām, bet gan no saistībām, kas radušās tikai atbilstoši valsts tiesībām.

24 — 42. punkts.

25 — Tā 50. punktā.

38. Tādējādi es iesaku atbildēt uz pirmo jautājumu, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts ir piemērojams, iekasējot procentus, kas izriet no pasākumiem, kuri ir pieņemti atbilstoši Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktam un Regulas Nr. 3002/92 5.a pantam.

C – *Par otro līdz piekto prejudiciālo jautājumu*

1) Jautājumu interpretācija

39. Ar otro līdz piekto jautājumu, uz kuriem atbildi var sniegt kopā, iesniedzējtiesa būtībā grib zināt, kā būtu jāpiemēro Regulas Nr. 2988/95 3. pantā noteiktais noilgums, iekasējot procentus par nelikumīgi saņemtajām summām saskaņā ar lauksaimniecības produktu eksporta kompensāciju un intervences pasākumu tiesisko regulējumu.

40. Jautājumi lielā mērā atspoguļo lietas dalībnieku argumentus iesniedzējtiesā un ir koncentrēti uz *dies a quo* aprēķinu [26] un ietekmi, kāda uz noilguma termiņiem (gan vispārējiem kā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā, gan ārkārtas termiņiem kā tā ceturtajā daļā) varētu būt tam, ka atlīdzināšanas prasījumos nebija iekļauti procenti [27].

2) Lietas dalībnieku apsvērumi

41. Attiecībā uz *dies a quo Glencore* uzskata, ka, tā kā procentu parāds ir pakārtots galvenajam parādam, procentu iekasēšanas pamats nav nepārtraukts vai vairākkārtējs pārkāpums Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešās daļas izpratnē, ņemot vērā judikatūru par šo jēdzienu [28]. Tā uzskata arī, ka noilguma termiņš sākas dienā, kurā ir izdarīts pārkāpums, vai alternatīvi – dienā, kurā sāk aprēķināt procentus, bet nekādā gadījumā ne dienā, kad tiek atklāts pārkāpums, ne arī dienā, kad tiek atmaksāts parāds [29].

42. Par faktu, ka atlīdzināšanas prasījumos nebija minēti procenti, *Glencore* min, ka lēmumam, ar kuru tika prasīta galvenā parāda atmaksa, trūkst precizitātes, kas ir prasīta judikatūrā [30], un secinājums, ka prasījumā bija iekļauti procenti, būtu pretrunā tiesiskās noteiktības principam, jo tie prasījumā netika minēti. Katrā ziņā pamatlietā parādi, kas attiecas uz procentu iekasēšanu, jau bija noilguši pēc tam, kad bija iestājies četru gadu termiņš kopš galvenā parāda atlīdzināšanas prasījumiem.

43. *Glencore* apgalvo, ka jautājums par astoņu gadu ārkārtas noilguma termiņu tika atrisināts spriedumā *Sodiaal International* [31], apstiprinot, ka galējais termiņš, kas ir noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā, ir piemērojams arī pasākumiem šīs pašas regulas 4. panta izpratnē no brīža, kad tie ir noteikti Savienības nozaru noteikumos. Tā kā prasījumos par nelikumīgi saņemtajām summām nebija minēti procenti, tas būtu bijis pamats, lai iestātos ārkārtas noilguma termiņš, kad *FranceAgriMer* tos vēlāk prasīja.

26 — Otrais un trešais jautājums.

27 — Ceturtais un piektais jautājums.

28 — Tā atsaucas uz spriedumiem, 2007. gada 11. janvāris, *Vonk Dairy Products* (C-279/05, EU:C:2007:18), 41. punkts un *Pfeifer & Langen II*, 52. punkts.

29 — Šajā ziņā tā uzsver spriedumu *Pfeifer & Langen II*, 67. punkts, un 2015. gada 6. oktobra spriedumu *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export* (C-59/14, EU:C:2015:660), 27. punkts.

30 — Tā atsaucas uz spriedumiem *Pfeifer & Langen II*, 40. punkts, un 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer* (EU:C:2004:388), 40. punkts.

31 — Spriedums, 2015. gada 3. septembris, C-383/14 (EU:C:2015:541).

44. Francijas valdība uzskata, ka no galvenā parāda izrietošo procentu akcesorā rakstura dēļ un tādēļ, ka procentu cēlonis ir galvenā parāda nesamaksa, procentu parāda noilguma termiņš sākas tad, kad ir samaksāts galvenais parāds. Turklāt, tā kā tiek radītas [juridiskas] sekas visā galvenā parāda nesamaksas laikā, procentu parāds ir "vairākkārtējs pārkāpums" Regulas Nr. 2988/95 izpratnē.

45. Tā uzskata, ka procentu parāda noilguma termiņa sākuma diena nav tā pati, kas galvenajam parādam, jo šajā brīdī vēl netiktu aprēķināti procenti. Tā arī apstrīd abu parādu nedalāmo raksturu un to, ka var atsaukties uz spriedumu *Pfeifer & Langen II*, kura 51. punktā ir atsauce tikai uz procentu parāda papildu saistības raksturu gadījumā, kas atšķiras no šīs lietas, kurā galvenais parāds bija noildzis.

46. Ja Tiesa lems nenošķirt procentu parādu no pārkāpuma, kas radīja galveno parādu, Francijas valdība ierosina uzskatīt procentus par administratīvi sodoša lēmuma veidu, kas izriet no galvenā parāda. Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktu, kurā ir noteikts trīs gadu noilguma termiņš administratīvā soda lēmuma izpildei, kas sākas galīgā lēmuma pieņemšanas dienā, un, ņemot vērā, ka *Glencore* vispirms pārsūdzēja tiesās šīs lietas divus lēmumus un pēc tam parādus samaksāja, procentu prasījuma noilguma termiņš sāktos no šī samaksas brīža.

47. Ņemot vērā šo pēdējo viedokli, Francijas valdība uzskata, ka tas, ka galvenā parāda prasījumā nebija pieminēti procenti, ir nebūtiski, jo procentu parāda noilguma termiņš šajā strīdā nebija iestājies.

48. Komisija uzskata, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts ietver regulējumu par prasījumu, kas tiek īstenoti pārkāpumu novēršanai, noilgumu, bet, neņemot vērā procentu parāda papildu saistības raksturu, tas tomēr ir no galvenā parāda nošķirams prasījums. Tā piebilst, ka, piemērojot Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktu procentu aprēķinam par laiku, kas ir pagājis no nelikumīgi saņemtā labuma samaksas līdz tā atlīdzināšanai, procentu parādu var prasīt faktiski tikai no brīža, kad kompetentā iestāde ir saņēmusi no uzņēmuma galvenā parāda summas atmaksu.

49. Komisija piekrīt Francijas valdības argumentam par procentu parāda nepārtraukto raksturu. Par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā noteikto maksimālo noilguma termiņu tā norāda, ka šajā lietā termiņš nebija beidzies, jo tas sākās tad, kad galvenā parāda summas tika samaksātas [32].

50. Ja Tiesa noraidītu procentu parāda pārkāpuma nepārtrauktības pastāvēšanu, Komisija uzsver procentu parāda pakārtotību galvenajam parādam, kas pamatotu to, ka noilguma pārtraukšana, ja pastāv prasījums par galvenā parāda iekasēšanu, radītu arī noilguma termiņa pārtraukumu attiecībā uz procentu iekasēšanu.

32 — Proti, 2010. gada 6. aprīlī par saņemto atbalstu iesala miežu eksportam un 2010. gada 27. septembrī par saņemto atbalstu parasto kviešu eksportam.

3) Vērtējums

a) Par procentiem un to noilgumu saskaņā ar Regulu Nr. 2988/95

51. Saskaņā ar Regulu Nr. 2988/95 procentu iekasēšana nav sods [33] un tam ir divējāds mērķis: no vienas puses, sniegt kompensāciju iestādei, kura nevarēja izmantot parāda summu, ar procentiem atspoguļojot uzņēmuma nelikumīgi saņemtās summas faktisko vērtību [laikā], no otras puses, izslēgt jebkādas priekšrocības, kas minētajam uzņēmumam varētu būt radušās, pārkāpuma dēļ saņemot pārāk lielu atbalstu, ja par šo atbalstu nebūtu maksājami procenti [34].

52. Par procentu parāda juridisko statusu Tiesa spriedumā *Pfeifer & Langen I* ir lēmusi, ka procentu prasījumam ir papildu saistības raksturs – tas ir pakārtots nelikumīgi saņemtās summas atmaksas prasījumam (galvenajam parādam) [35]. Nedrīkst aizmirst arī to, ka otra raksturīga iezīme, proti, procentu iekasēšanas pamats, ir Savienības nozaru tiesiskais regulējums (atšķirībā no procentu prasījuma, kas izriet no vispārējām tiesībām). Kā jau esmu teicis, šajā lietā Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktā un Regulas Nr. 3002/92 5.a pantā ir tieši noteiktas procentu prasījuma tiesības.

53. No šīs papildu saistības, kuras pamats ir tiesību akts, savukārt izriet divējādas sekas: a) nosaka par pienākumu valsts iestādei prasīt procentu samaksu, lai arī to precīzam aprēķinam ir jāsagaida nelikumīgi saņemtās summas atlīdzināšana (ir jāsareizina šī summa ar attiecīgo [procentu] likmi un laiku, kas ir pagājis no maksājuma datuma līdz atlīdzināšanas datumam), un b) tā sniedz tiesisko noteiktību uzņēmumam pārkāpējam, kas jau iepriekš zina, ka tam ir pienākums tos samaksāt.

54. Ņemot vērā procentu iekasēšanas mērķi un tā juridiskās iezīmes, to samaksas prasījuma tiesību noilguma termiņa tecējums ir vienlaicīgs ar galveno prasījumu, kam tas ir pakārtots, proti, pārkāpēja nelikumīgi saņemtās summas atmaksu.

55. Tomēr šo papildu saistības raksturu ierobežo Regulā Nr. 2988/95 noteiktais noilgums, kas jau ir jāņem vērā, neatkarīgi no atbildes uz piekto prejudiciālo jautājumu. Ja, kā tas notika šajā lietā, iestāde sākumā tikai īsteno savas tiesības uz galvenā parāda atmaksu, procentu parāds var tikt nošķirts un iegūt noteiktu autonomiju attiecībā uz savu noilgumu [36]. Lēmumiem vai pasākumiem, kas ir veikti, lai atgūtu galveno parādu, ir piemērojams Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā noteiktais termiņš [37] (vai atbilstošais valsts tiesību normās noteikts termiņš), un, ja tie nav īpaši pieprasīti, procentu iekasēšanas prasījumam ir attiecināms ārkārtas noilguma termiņš, kas ir noteikts šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā.

33 — Skat. Killmann, B.-R. un Glaser, S., *Verordnung (EG, EURATOM) Nr. 2988/95 über den schutz der finanziellen Interessen der Europäischen Gemeinschaften – Kommentar*, Vīne–Grāca: NWN Neuer Wissenschaftlicher Verlag/Berliner Wissenschafts-Verlag, 2011, 95. lpp.

34 — Šajā vērtējumā piekrītu ģenerāladvokātei E. Šarpstonei [*E. Sharpston*] secinājumos lietā *Pfeifer & Langen I* (C-564/10, EU:C:2012:38, 64. punkts).

35 — 48. punkts.

36 — Procentu parādam ir gan pakārtotības, gan autonomijas iezīmes. Tas ir pakārtots, ciktāl tiek pieņemts, ka pastāv naudas parāds, kas rada procentus. Tomēr, kad tas ir radies, tas var iegūt savu dinamiku, kas ļauj tam būt par noteiktu prasījumu un tiesisku darījumu priekšmetu galvenā parāda ietvaros (kā tā prasība tiesas ceļā, cesija trešajām personām, tā ieķīlāšana vai apķīlāšana). Galvenā parāda samaksa neietekmē uzkrātos procentus, kas joprojām ir jāmaksā, izņemot, ja no konteksta var skaidri secināt netiešu attiekšanos no tiem.

37 — 2015. gada 3. septembra sprieduma *Sodiaal International* (C-383/14, EU:C:2015:541) 33. punktā Regulas Nr. 2988/92 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā noteiktā maksimālā astoņu gadu noilguma termiņa piemērošana tā 4. pantā noteiktajiem pasākumiem ir paplašināta tālāk par tā gramatisko iztulkojumu (kas attiecas uz sodu).

56. Šī maksimālā ārkārtas termiņa piemērošana procentu iekasēšanas prasījumam ir pamatota, jo šāda veida termiņam ir absolūts raksturs, proti, tas attiecas uz jebkādiem prasījumiem, kas ir izvirzīti, ieskaitot tos, ar kuriem ir pārtraukts noilgums. Ja astoņus gadus pēc procentu parāda rašanās šīs darbības nav īstenotas kā pasākums vai sods [38], tiesību norma paredz, ka *eo ipso* ir iestājies noilgums to atprasījuma prasījuma tiesībām [39].

b) Par *dies a quo:* Vairākkārtējs vai viens pārkāpums?

57. Iesniedzējtiesas jautājums (Vai procentu parāds izriet no nepārtraukta vai vairākkārtēja pārkāpuma?) šajā analīzes stadijā šķiet loģisks, jo tad, ja atbilde būtu apstiprinoša, būtu piemērojama Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrā daļa, kas nosaka *dies a quo* noilguma aprēķinam pārkāpuma izbeigšanas brīdī. Pieņemot šo viedokli, procentu prasījuma tiesības šajā lietā nebūtu noilgušas.

58. Tomēr es uzskatu, ka procentu parāda nesamaksa nebūtu kvalificējama kā *nepārtraukts vai vairākkārtējs pārkāpums*. Saskaņā ar Tiesas judikatūru par "nepārtrauktu vai vairākkārtēju" pārkāpumu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē ir jāsaprot pārkāpums, ja to ir izdarījis tirgus dalībnieks, kas ekonomiskas priekšrocības gūst no tādu līdzīgu darījumu kopuma, kuri apdraud vienu un to pašu Savienības tiesību normu [40].

59. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ir vairāki iemesli, kas liek atbalstīt noliedzošu atbildi uz jautājumu. Pirmkārt, procentu parāds nerodas tieši no Savienības tiesību normas pārkāpuma. *Pārkāpumi*, uz kuriem ir norādīts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā, ir materiālo tiesību pārkāpumi, tas ir, tie ir citu šādu materiālo normu, kas regulē atbalstu, (nepārtraukti vai vairākkārtēji) pārkāpumi. Kad ir notikuši šādi *materiāli* pārkāpumi, kuru rezultātā saimnieciskās darbības subjekts – pārkāpējs ir nelikumīgi ieguvis ekonomiskas priekšrocības, rodas galvenā parāda un procentu samaksas pienākums, bet procentu parāda nesamaksa pati par sevi nav uzskatāma par jaunu pārkāpumu.

60. Otrkārt, lai arī ir vēlēšanās naudas summas un procentu nesamaksu saistīt ar juridiska pienākuma pārkāpumu, pārkāpēja iegūtā ekonomiskā priekšrocība nebūtu cēlusies no "līdzīgu darījumu kopuma", jo procentu parāds neizriet no vairākām darbībām. To dienas pieaugums, paejot nesamaksas laikam, rodas, kā jau es esmu norādījis, no tā kompensējošā rakstura, kompensējot pārkāpēja saņemtās summas nominālvērtības zudumu, kam ik dienas ir nepieciešami pielāgojumi. Šis aprēķina process attīstoties nenozīmē, ka uzņēmums katru dienu pārkāpj to pašu Savienības tiesību normu, veicot darbību, kas ir līdzīga tai, kuru tas veica iepriekšējā dienā.

61. Izslēdzot viedokli par nepārtrauktu vai vairākkārtēju pārkāpumu, rodas jautājums, kurā brīdī sākas iestādes procentu prasījuma noilguma termiņš. Kad ir runa par vienu pārkāpumu (kā šajā lietā), Tiesa ir precizējusi, ka pārkāpuma izdarīšana sāk noilguma termiņu, ja ir notikusi gan saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas ir uzskatāma par Savienības tiesību pārkāpumu, gan arī kaitējums vai iespējams kaitējums Savienības budžetam [41]. Secinājumā šajā pašā judikatūrā ir noteikts, ka noilguma termiņš sākas no brīža, kad gan notikusi saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas ir uzskatāma par Savienības tiesību pārkāpumu, gan radies kaitējums Savienības budžetam vai tās pārvaldītajiem budžetiem [42].

38 — Ar izņēmumu, ja pret attiecīgo uzņēmumu par vieniem un tiem pašiem faktiem ir sākta krimināllieta atbilstoši Regulas Nr. 2988/95 6. panta 1. punktam, uz kuru ir norāde ārkārtas termiņa regulējumā.

39 — Šī pieeja turklāt nav pretrunā Tiesas judikatūrai, kas noilguma ziņā šobrīd ir konstatējusi tikai procentu parāda pakārtotību galvenajam parādam [papildu saistības raksturu], kad tas jau ir noildzis. Skat. spriedumu *Pfeifer & Langen I*, 51. punkts.

40 — Skat. spriedumu, 2007. gada 11. janvāris, *Vonk Dairy Products* (C-279/05, EU:C:2007:18), 41. punkts.

41 — Spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export* (C-59/14, EU:C:2015:660), 24. punkts.

42 — Turpat, sprieduma 29. punkts un rezolutīvā daļa.

62. Tiesa uzskata, ka *dies a quo* nav jāsakrīt ar dienu, kad Komisija (vai šajā gadījumā valsts kompetentā iestāde) ir konstatējusi kļūdu [43], bet gan ar dienu, kurā notika pārkāpums.

63. No strīda faktu izklāsta nav skaidri izsecināms, vai eksporta atbalsta par iesala miežiem un eksporta atbalsta par parastajiem kviešiem kompensācijas izmaksa notika pirms vai pēc pārkāpumu izdarīšanas. *Dies a quo* procentu parāda noilguma termiņa aprēķināšanai būtu vai nu pārkāpuma izdarīšanas diena (ja tas notika pēc kompensācijas vai atbalsta samaksas), vai nu samaksas diena (ja tas notika pēc materiālo tiesību normu pārkāpuma), jo tikai vienā no šiem brīžiem tika izdarīts pārkāpums [44].

64. Es uzskatu, ka nodrošinājuma atmaksa (uz ko norāda iesniedzējtiesa tās trešajā jautājumā) nav būtiska, lai konstatētu procentu prasījuma tiesību termiņa sākumu. Kā izriet no Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punkta, "labuma guvējs atlīdzina nepamatoti saņemtās summas [..] un procentus, kas aprēķināti par laiku no maksājuma datuma līdz atlīdzināšanas datumam" [neoficiāls tulkojums]. Pavisam noteikti šī paša noteikuma b) apakšpunktā bija noteikums par īpašu aprēķinu, bet ar to neievieš jaunu *dies a quo*: runa ir tikai par kritēriju, lai precizētu procentus iespējamā nodrošinājuma sniegšanai [45].

65. Īsumā – kad jebkurš no pārkāpumiem tiek izbeigts, sākas galvenā parāda prasījuma tiesību termiņš un procentu prasījuma tiesību noilguma termiņš, jo šajā lietā nav konstatēts nepārtraukts vai vairākkārtējs pārkāpums Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē.

c) Par procentu prasījuma neesamību

66. Iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, kāda ietekme uz noilguma termiņu ir tam, ka galvenā parāda prasījumā nav minēti procenti. Ceturtajā un piektajā prejudiciālajā jautājumā šajā ziņā ir norāde gan uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmās daļas termiņu (četru gadu "vispārējais termiņš" vai garāks termiņš, ja tas ir noteikts valsts tiesību aktos), gan uz tā ceturto daļu (astoņu gadu "ārkārtas termiņš").

67. Vispārējais termiņš nodrošina tiesisko noteiktību saimnieciskās darbības subjektiem [46] tādējādi, ka tiem jānosaka tas, kuras no viņu darbībām ir galīgas un par kurām joprojām var notikt iztiesāšanas [47]. Es neredzu nekādus šķēršļus tam, lai piemērotu šo judikatūru ārkārtas termiņam, jo tā nosaka maksimālo termiņu, kas veicina lielāku tiesisko noteiktību.

68. Procentu prasījuma tiesībām, kas izriet no parāda par nelikumīgu atbalsta saņemšanu no Savienības budžeta, principā ir piemērojams vispārējais termiņš un to reglamentējošais tiesiskais regulējums. Tādēļ noilgumam ir iespējami pārtraukumi, kas ir norādīti Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešajā daļā, un termiņš atsākas pēc katra pārtraukuma uz jaunu četru gadu periodu.

43 — Skat. spriedumus, 2004. gada 2. decembris, *José Martí Peix*/Komisija (C-226/03 P, EU:C:2004:768), 25. un 26. punkts, un *Pfeifer & Langen II*, 67. punkts.

44 — Spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export* (C-59/14, EU:C:2015:660), 26. punkts.

45 — *Glencore* gadījumā, kad būtu atbrīvots nodrošinājums, procentus aprēķinātu no datuma, kad tas būtu atbrīvots, līdz dienai pirms garantijas summas un šo procentu atlīdzināšanas (Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punkta b) apakšpunkts).

46 — Spriedumi, 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer* (C-278/02, EU:C:2004:388), 40. punkts, un 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648), 68. punkts.

47 — Spriedumi *Pfeifer & Langen II*, 24. un 64. punkts, un 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International* (C-383/14, EU:C:2015:541), 30. punkts.

69. Šajā lietā atbilstoši lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāstītajiem faktiem Francijas muitas iestādes veica pārbaudes 2001. gadā (par iesala miežiem) un 2003. gadā (par parastajiem kviešiem). Ja šīs pārbaudes atbilda nepieciešamajām prasībām (tās bija attiecīgi paziņotas, bija pietiekami precīzas attiecīgo pārkāpumu izmeklēšanā un tās nebija tikai vispārēja rakstura pārbaudes) [48], kas ir jānoskaidro iesniedzējtiesai, tad tās būtu kvalificējamas kā "lieta" Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmās daļas izpratnē. Tā kā abas pārbaudes tika veiktas vispārējā noilguma termiņa laikā, termiņu pārtrauca gan parāda atmaksa, gan procentu samaksa, pamatojoties uz to pakārtotību galvenajam parādam.

70. Ņemot vērā pieprasījumu par parādu iekasēšanu 2004. gadā (par iesala miežiem) un 2005. gadā (par parastajiem kviešiem), būtu radies jauns termiņa pārtraukums saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmo daļu. Varētu diskutēt, vai, ņemot vērā šo iekasēšanas prasījumu raksturu, tika pārtraukts tikai galveno parādu prasījuma noilgums, jo šajos prasījumos nebija minēti procenti. Bet katrā ziņā šai diskusijai nebūtu nozīmes, jo astoņu gadu laikā (no pārkāpuma izdarīšanas), kas ir maksimālais termiņš, kurš ir noteikts šī paša panta un punkta ceturtajā daļā, kā ir uzsvērts šo secinājumu iepriekšējos punktos, netika pieņemts lēmums par procentu iekasēšanu.

71. Noteikums, ka prasījumi ir īstenojami, ievērojot noilgumu, ir pilnīgi piemērots valsts iestādēm, lai arī to tiesībām un pienākumiem ir juridisks pamats. Valsts iestādes, kas, kā tas ir pamattiesvedībā, vairāk nekā astoņus gadus ir atstājušas novārtā savu pienākumu prasīt procentu samaksu, nevar pēc tam tos prasīt *sine die* pretēji Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā noteiktā maksimālā termiņa absolūtajam raksturam. Šāda rīcība ne tikai negatīvi ietekmētu saimnieciskās darbības subjektu tiesisko noteiktību, bet arī izjauktu šīs regulas likumdevēja panākto līdzsvaru starp Savienības finansiālo interešu aizsardzību un tās aizsargāto tiesisko noteiktību.

72. Šajā situācijā nav svarīgi, ka procentu samaksas nepieprasīšana, kā tiesas sēdē atzina Francijas valdība, atbilst noteiktām nacionālās politikas pamatnostādnēm, kas tika piemērotas līdz 2010. gadam. Šī informācija turklāt pasliktina tās procesuālo statusu, jo šīs pamatnostādnes bija pretrunā pienākumiem atgūt gan galveno parādu, gan katrā gadījumā uzkrātos procentus, kā tas ir noteikts nozaru regulās.

73. Francijas iestāde pēc šīs situācijas izraisīšanas, kad jau bija pagājis astoņu gadu ārkārtas noilguma termiņš (ieskaitot pārtraukumus, kurus es jau iepriekš esmu minējis), nevarēja pārlikt atbildību uz uzņēmumiem, lūdzot tiem samaksāt procentus, kurus pati bija izvēlējusies neprasīt no paša sākuma.

74. Profesionālas rūpības nepieciešamība valsts iestāžu darbībās pilnībā atbilst arī Tiesas judikatūrai, kas uzsver vispārīgu rūpības pienākumu, pārbaudot maksājumu pareizību no Savienības budžeta. Šis pienākums izriet no daudz plašāka pienākuma, kas dalībvalstīm ir noteikts LES 4. panta 3. punktā, atbilstoši kuram ir jāveic pasākumi, "lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai Savienības iestāžu aktiem". Pēdējo minēto vidū ir tādi pasākumi, kas ir paredzēti pārkāpumu novēršanai [49], kā arī tādi pasākumi, kas ir radījuši procentu samaksu, ja tā ir noteikts Savienības tiesībās.

75. Ja tiktu atzīts, ka dalībvalstis procentu iekasēšanas prasījumiem var izmantot ilgāku termiņu nekā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā noteiktais, tas visbeidzot labvēlīgi iekustinātu valsts iestāžu kūtrumu prasījumos, kuru pamatā ir pārkāpumi, vienlaikus uz ilgu laiku pakļaujot tiesiskajai nenoteiktībai saimnieciskās darbības subjektus [50].

48 — Spriedumi, 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer* (C-278/02, EU:C:2004:388), 40. punkts, un 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648), 69. punkts.

49 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia* (C-341/13, EU:2014:2230), 62. punkts un tajā minētā judikatūra.

50 — Turpat.

76. Īsumā – es uzskatu, ka tad, ja ir pieņemti īstenošanas pasākumi Regulas Nr. 2988/95 4. panta izpratnē, saskaņā ar kuriem tiek prasīta galvenā parāda atmaksa, ja procentu samaksa netiek minēta šajos pasākumos, tad procentu iekasēšanas prasījumam tiek piemērots ārkārtas noilguma termiņš, kas ir noteikts šīs pašas Regulas 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā.

D – *Par sesto prejudiciālo jautājumu*

1) Lietas dalībnieku apsvērumi

77. *Glencore* viedoklis ir tāds, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmās daļas termiņš nav jāaizstāj ar Francijas Civilkodeksa 2224. pantu tā redakcijā pēc grozījumiem, kas tika izdarīti ar Likumu Nr. 2008-561. Tā uzskata, ka nav atbilstības nevienai no divām Tiesai pieņemamām iespējām, proti: a) ka pastāv valsts tiesībās noteikts noilguma termiņš nelikumīgi saņemta Eiropas [Savienības] atbalsta atmaksāšanai (*Glencore* uzskata, ka šis Francijas Civilkodeksa pants ir vispārēja, nevis speciāla rakstura norma) [51] un b) ka pastāv pietiekami paredzama judikatūra par šī panta jauno redakciju [52].

78. *Glencore* turklāt apgalvo, ka Francijas Civilkodeksa 2224. pantā noteiktā piecu gadu noilguma termiņa, kas ir ieviests 2008. gadā, analoģiska piemērošana 1999. un 2000. gadā notikušajiem pārkāpumiem būtu pretrunā tiesiskās noteiktības principam.

79. Francijas valdība un Komisija abas uzskata, ka uz jautājumu ir jāatbild apstiprinoši.

80. Pirmkārt, būtu jāņem vērā, no vienas puses, ka pārkāpumu izdarīšanas brīdī Francijas Civilkodeksa 2277. pantā noteiktais piecu gadu termiņš tika piemērots visiem procentu maksājumiem, kas aprēķināti par aizdotām naudas summām, un vēl vispārīgāk – par visām summām, kas bija maksājamas šo gadu laikā, kā procentu parādi, par kuriem ir šis strīds. No otras puses, ir uzskatāms, ka (jaunais) 2008. gada piecu gadu termiņš ir atbilstošs Savienības tiesībām, jo dalībvalstīm ir tiesības pagarināt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. un 2. punktā noteiktos termiņus, ko bija apstiprinājusi Tiesa [53], un šajā gadījumā tas būtu samērīgi [54].

81. Komisija norāda, ka dalībvalstis var piemērot garākus termiņus, kas iekļaujas vispārējā tiesiskajā regulējumā [55]. Papildus tā norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru noilguma termiņa pagarināšana un tā tūlītēja piemērošana nepārkāpj Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. pantā garantētās tiesības, kas atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. pantam [56]. Visbeidzot tā norāda, ka attiecībā uz tiesisko noteiktību uzņēmumi nevar leģitīmi paļauties, ka tiks saglabāta pastāvošā situācija, jo tā var mainīties atbilstoši iestāžu pieņemtajiem lēmumiem to rīcības brīvības ietvaros [57].

2) Vērtējums

82. Ar sesto un pēdējo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Savienības tiesībās ir kāds ierobežojums, kas liedz pamattiesvedībā piemērot Francijas Civilkodeksa 2224. panta piecu gadu noilguma termiņu.

51 — Minēts 2011. gada 5. maija spriedums *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading* (C-201/10 un C-202/10, EU:2011:282), 46. un 53. punkts.

52 — Turpat, 29. un 33. punkts; kā arī spriedums, 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia* (C-341/13; EU:2014:2230), 56. un 57. punkts.

53 — Spriedumi, 2009. gada 29. jūlijs, *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (C-278/07 līdz C-280/07, EU:2009:38), 42. punkts; 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading* (C-201/10 un C-202/10, EU:2011:282), 25. punkts, un 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia* (C-341/13; EU:2014:2230), 54. punkts.

54 — Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading* (C-201/10 un C-202/10, EU:2011:282). 37. punkts.

55 — Spriedums, 2009. gada 29. jūlijs, *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (C-278/07 līdz C-280/07, EU:2009:38), 47. punkts.

56 — Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Tarico* (C-105/14, EU:2015:555), 57. punkts.

57 — Spriedums, 1996. gada 17. oktobris, *Lubella* (C-64/95, EU:1996:388), 31. punkts.

83. Ņemot vērā atbildi, kuru esmu ieteicis ceturtajam un piektajam jautājumam, turpmākajiem apsvērumiem ir tikai papildinošs raksturs, ja netiktu pieņemta mana atbilde un procentu prasījums tiktu apskatīts kā īstenošanas pasākums Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta izpratnē.

84. Atbilstoši šīs pašas regulas 3. panta 3. punktam šī panta 1. un 2. punktā noteikto noilguma termiņu ilgums iegūst papildinošu raksturu attiecībā uz to, ko dalībvalstis ievieš savās tiesību sistēmās. Kā ir norādījuši šīs lietas dalībnieki, Tiesas judikatūrā dalībvalstīm ir atzīta plaša rīcības brīvība, lai noteiktu garākus noilguma termiņus pārkāpumiem, ar kuriem ir nodarīts kaitējums Savienības finanšu interesēm; tie ir termiņi, kas var izrietēt arī no vispārējā tiesiskā regulējuma un ir bijuši spēkā pirms Regulas Nr. 2988/95 spēkā stāšanās [58] vai ieviesti kā vēlāks likumdošanas jauninājums [59].

85. Attiecībā uz Francijas tiesībām no iesniegtajiem apsvērumiem izriet pretrunas starp *Tribunal administratif de Melun* (Melēnas Administratīvā tiesa) un Francijas valdību: pirmā noliedz, ka strīda faktu rašanās brīdī būtu pastāvējusi Francijas tiesību norma, kas varētu aizstāt Regulā Nr. 2988/95 noteikto četru gadu termiņu, jo spēkā esošais vispārējais noilguma termiņš šajā laikā bija trīsdesmit gadi, un Tiesa skaidri noraidīja iespēju, ka šāds termiņš būtu piemērots tādai aizstāšanai [60]; savukārt Francijas valdība norāda, ka visiem prasījumiem par aizdotai naudai aprēķināmajiem procentiem jau tad bija piemērojams Civilkodeksa 2277. pantā noteiktais piecu gadu termiņš.

86. Attiecībā uz valsts tiesību jautājumu nevis Tiesai, bet gan iesniedzējtiesai ir jāatrod tās tiesību sistēmā norma, ar kuru var attiecīgi aizstāt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. un 2. punktā noteikto noilguma termiņu. Tostarp būtu jājautā, vai Francijas tiesībās nav administratīvo tiesību normas, kas nosaka noilguma termiņus parādiem, kuri privātpersonām, ar ko šajā lietā saprot saimnieciskās darbības subjektus, ir pret valsts iestādēm. Ja tāda norma nepastāv, iesniedzējtiesai, ievērojot procesuālo atbilstību, būtu jāizvērtē arī Francijas valdības apgalvojums, kas ir izskanējis šajā lietā.

87. Katrā ziņā attiecībā uz to, ka Francijas Civilkodeksa divos pantos (proti, bijušais 2277. pants, kas bija spēkā faktisko apstākļu rašanās brīdī, un jaunais 2224. pants, kas aizvieto vispārējo trīsdesmit gadu termiņu) ir noteikts piecu gadu termiņš, es uzskatu, ka tie abi atbilst samērīguma principam. Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. un 2. punktā noteiktā termiņa pagarinājums tikai par vienu gadu nepārsniedz termiņu, kas valsts iestādēm ir nepieciešams, lai sodītu par pārkāpumiem, kas kaitē Savienības finanšu interesēm (ar mērķi atgūt nelikumīgi saņemto labumu un iekasēt uzkrātos procentus), ne arī veicina minēto iestāžu kūtrumu cīņā ar šādiem pārkāpumiem [61].

88. Attiecībā uz tiesisko noteiktību es uzskatu, ka nevar pieņemt argumentu, ka, atsakoties no 30 gadu noilguma termiņa, Francijas Civilkodeksa 2224. pantā noteiktā piecu gadu termiņa piemērošana būtu pretrunā šim tiesību principam (*Glencore* viedoklis). Pasākumi attiecībā uz konstatētajiem pārkāpumiem par iesala miežu un parasto kviešu eksportu tika pieņemti attiecīgi 2004. un 2005. gadā [62], un tie katrā ziņā pārtrauca tajā brīdī spēkā esošo 30 gadu noilguma termiņu. Kad pasākumi bija pieņemti, tie vairs neietilpa Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta, bet gan [šī paša panta] 2. punkta darbības jomā.

58 — Spriedums, 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia* (C-341/13, EU:2014:2230), 55. un 56. punkts un tajos minētā judikatūra.

59 — Turpat, 63. punkts un tajā minētā judikatūra.

60 — Spriedums, 2011. gada 21. decembris, *Chambre de commerce y d'industrie de l'Indre* (C-465/10, EU:C:2011:867), 65. un 66. punkts un tajos minētā judikatūra.

61 — Spriedums, 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia* (C-341/13; EU:2014:2230) 61. un 62. punkts.

62 — Lai gan parasto kviešu gadījumā 2005. gada novembra pasākumi tika paziņoti 2006. gada janvārī.

89. No šī brīža faktiski būtu jāsāk noilguma termiņa aprēķināšana prasījumiem par procentu iekasēšanu (kas izriet no galvenā parāda atgūšanas pasākumu īstenošanas lēmumiem), ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, kas to pārtrauc, kā apstrīdēšana administratīvajā procesā un galvenā parāda samaksa. Šajā ziņā saskaņā ar lietas dokumentiem [63] pasākumi tika apstrīdēti Francijas Administratīvajā tiesā, kas savukārt pārtrauktu pasākumu īstenošanas noilguma termiņu līdz 2010. gadam, kad tika veikts maksājums. Šajā gadā jau bija piemērojama jaunā vispārējā noilguma norma, kas noteikta Francijas Civilkodeksa 2224. pantā.

90. Tādēļ es uzskatu, ka pamattiesvedības apstākļos Savienības tiesības neierobežotu Francijas Civilkodeksa 2224. panta termiņu piemērošanu noilgumam, kas vēl nebūtu beidzies dienā, kad spēkā stājās Likums Nr. 2008-561.

VI – Secinājumi

91. Ņemot vērā izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai atbildēt uz *Tribunal administratif de Melun* (Melēnas Administratīvā tiesa, Francija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem šādi:

1) Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību 3. panta 1. punktu piemēro, iekasējot uzkrātos procentus atbilstoši pasākumiem, kas ir pieņemti saskaņā ar Komisijas 1987. gada 27. novembra Regulas (EEK) Nr. 3665/87, ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem, 11. panta 3. punktu un Komisijas 1992. gada 16. oktobra Regulas (EEK) Nr. 3002/92, kas nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus intervences produktu izmantošanas un/vai galamērķa pārbaudei, 5.a pantu;

2) tādā situācijā, kāda ir radusies šajā lietā, procentu samaksas prasījums par katru no diviem galvenajiem parādiem:

   — neizriet no nepārtraukta vai vairākkārtēja pārkāpuma Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē un

   — izbeidzas noilguma dēļ, kad ir pagājis astoņu gadu termiņš, kas ir noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā; šis termiņš sākas dienā, kad tika izdarīts pārkāpums, no kura izriet galvenā parāda samaksas pienākums;

3) Savienības tiesībām nav pretrunā Francijas Civilkodeksa 2224. pantā noteikto termiņu piemērošana noilgumam, kas vēl nebija beidzies dienā, kad spēkā stājās Likums Nr. 2008-561.

63 — *Glencore* iesniegtajos rakstveida apsvērumos – neviens cits lietas dalībnieks to nav apstrīdējis.